

ΚΑΤΑΛΟΓΟΙ

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ / ΕΝΤΥΠΩΝ

«Εθνική Απογραφή»
Κ.Θ. ΔΗΜΑΡΑΣ

Κατάλογοι Χειρογράφων

ΕΝΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας και όχι μόνο, καταλαμβάνει η αποτίμηση και καταγραφή του χειρόγραφου πλούτου που θησαυρίζεται στις διάσπαρτες μονές της Στερεάς Ελλάδος και του νησιωτικού χώρου, και βέβαια στα μοναστηριακά συγκροτήματα του Αγίου Όρους και των Μετεώρων. Οι κώδικες αυτοί δεν περιέχουν μόνο θεολογικά και λειτουργικά κείμενα, αλλά και άγνωστα έργα της αρχαίας γραμματείας, όπως και πληροφοριακό υλικό για πρόσωπα και πράγματα από την εποχή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας ως τις αρχές του 20ού αιώνα. Οι μονές αυτές υπήρξαν αποθετήριο βιβλίων των μελών της βυζαντινής αριστοκρατίας, και μέσα από αυτά τα βιβλία αναδεικνύονται συχνά και τα καλλιγραφικά εργαστήρια της Κωνσταντινούπολης.

Στον τομέα αυτό πρέπει να επισημανθεί η σπουδαία συμβολή της Ακαδημίας Αθηνών, που παρείχε τα οικονομικά μέσα στους ερευνητές ώστε να εργαστούν και να αποτιμήσουν τον χειρόγραφο πλούτο, αλλά και το αρχαικό υλικό που θησαύριζε κάθε μονή.

Ο πρώτος που άνοιξε τον δρόμο προς αυτή την τεκμηρίωση είναι ο Σπυρίδων Π. Λάμπρου, με τη δίγλωσση έκδοση (ελληνικά-αγγλικά): *Κατάλογος των εν ταις Βιβλιοθήκαις του Αγίου Όρους Ελληνικών Κωδίκων* (2 τόμοι, Εν Κανταβριγία της Αγγλίας, 1895). Η καταγραφή έγινε σύμφωνα με το βιβλιακό υλικό της κάθε μονής, δεν περιλαμβάνονται όμως όλες οι μονές, όπως επισημαίνει ο Λάμπρου στον Πρόλογο του δεύτερου τόμου: «...ο σκοπός εν μέρει επετεύχθη, άτε των πατέρων των ευαγών μονών Λαύρας και Βατοπεδίου ουκ επιστρεψάντων μοι την σύνταξιν του καταλόγου».

Η μεγαλύτερη, μετά το Άγιον Όρος, μοναστική κοινότητα στην Ελλάδα είναι των Μετεώρων και το τιτάνιο έργο καταγραφής των χειρογράφων των μονών ανέλαβε ο βυζαντινολόγος Νίκος Βέης (1883-1958), αρχίζοντας μάλιστα εκ του μηδενός, καθώς οι προηγούμενες πληροφορίες για κώδικες ήταν σε επίπεδο απλών αναφορών. Το έργο της καταγραφής άρχισε το 1908 και παρά τις πολλές ανακοινώσεις και σχετικές δημοσιεύσεις για τον ακριβή αριθμό των χειρογράφων, ο Κατάλογος δεν εκδόθηκε όσο ζούσε.

Άποψη της Μονής του Αγίου Νικολάου Μπάντοβα, μετόχι της Μονής της Αγίας Τριάδας, Μετέωρα.

Το 1961 όμως, με πρωτοβουλία του Μ. Μανούσακα, άρχισε η επεξεργασία των καταλοίπων του Βέη, και κυκλοφόρησε ο πρώτος τόμος με τα Προλεγόμενα και τις Προσθήκες των Λ. Βρανούση και Δ.Σ. Σοφιανού: *Τα Χειρόγραφα των Μετεώρων. Κατάλογος περιγραφικός των χειρογράφων κωδίκων των αποκειμένων εις τας Μονάς των Μετεώρων* (2 τόμοι, Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών, 1967-1984).

Την ίδια χρονιά που κυκλοφόρησε ο πρώτος τόμος του Βέη, εκδόθηκε, και πάλι από την Ακαδημία Αθηνών, ο κατάλογος των χειρογράφων της μονής Ολυμπιώτισσας, στην Ελασσόνα της Θεσσαλίας. Την καταγραφή ανέλαβε ο Ευάγγελος Α. Σκουβαράς και ο τόμος που εξέδωσε επιγράφεται: *Ολυμπιώτισσα. Περιγραφή και ιστορία της μονής. Η βιβλιοθήκη και τα Χειρόγραφα - Κατάλογος Κωδίκων. Αναγραφαί και Χρονικά Σημειώματα. Ακολουθία Παναγίας της Ολυμπιωτίσσης. Έγγραφα εκ του Αρχείου της Μονής, (1336-1900)*, Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών, 1967. Ο Σκουβαράς, καθηγητής φιλόλογος σε σχολεία της Θεσσαλίας, ανάλωσε δέκα χρόνια από τη ζωή του, από το 1957, για να εκτιμήσει τον πλούτο των χειρογράφων της Μονής, ανάμεσα στα οποία περιλαμβάνονται χρυσόβουλλα και πατριαρχικά σιγίλλια, όπως και άφθονο αρχαιακό υλικό.

Το 1978 κυκλοφόρησε ένα σπουδαίο δείγμα της ζωγραφικής βυζαντινής παράδοσης, από την Άννα Μαραβά-Χατζηνικολάου και τη Χριστίνα Τουφεξή-Πάσχου: *Κατάλογος Μικρογραφιών Βυζαντινών Χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος* (τόμος Α', Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών, 1978). Στην Εισαγωγή οι συγγραφείς τονίζουν πως οι 3.500 και άνω κώδικες προέρχονται από διάφορες μονές της Θεσσαλίας, όπως των Μετεώρων και του Δουσίκου και από τη μονή του Ιωάννου του Προδρόμου των Σερρών, που υποχρεώθηκαν να παραδώσουν στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος τον χειρόγραφο πλούτο τους, όπως και από άλλες πηγές. Πολλά από αυτά τα χειρόγραφα είναι μικρογραφημένα και αναδεικνύουν έτσι τη βυζαντινή καλλιτεχνική παράδοση, ενώ άλλα διακρίνονται για το περιεχόμενό τους. Με την εισήγηση του Δ. Ζακυθινού, η Ακαδημία Αθηνών ανέλαβε να ολοκληρώσει τη βιβλιογραφική καταγραφή και έκδοσή τους.

Η πιο καλαισθητή έκδοση συλλογής αρχαιακού υλικού, από όσο γνωρίζω, οφείλεται στην Έρα Βρανούση και τη Μαρία Νυσταζοπούλου-Πελεκίδου, που επιμελήθηκαν, αντίστοιχα, τους δύο τόμους: *Βυζαντινά Έγγραφα της Μονής της Πάτμου, Α' - Αυτοκρατορικά και Β' - Δημόσιων Λειτουργ-*

Στη συνέχεια παρουσιάζονται, ένα προς ένα τα αυτοκρατορικά έγγραφα που επικυρώνουν κτήσεις και προνόμια της Μονής.

Στον δεύτερο τόμο, η Μαρία Νυσταζοπούλου-Πελεκίδου παρουσιάζει έγγραφα αξιωματούχων της Αυλής, όπως του Αδάμ, πατριαρχικού νοτάριου, που απευθύνονται σε φεουδάρχες της Αυτοκρατορίας, τα οποία κοινοποιούν αυτοκρατορικές αποφάσεις. Δεν πρόκειται για απλές βιβλιογραφικές καταγραφές, αλλά για πλήρεις εκδόσεις των κειμένων, που συνοδεύονται από διευκρινιστικά στοιχεία του αποστολέα και του παραλήπτη, αναλύσεις του περιεχομένου, όπως και βιβλιογραφικές παραπομπές.

Με την πρωτοβουλία του ακαδημαϊκού Μ. Μανούσακα, και πάλι, εκδόθηκε το 1991, ο *Κατάλογος Χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος, αρ. 1857-2500*, με τη συνεργασία της Μαρίας Πολίτη (Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών, 1991). Η αρχική καταλογογράφηση ανάγεται στα χρόνια του Ν. Πολίτη, τότε που υπηρετούσε ως επιμελητής των χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης (1929-1943). Αποδελτιώνονται κώδικες του 17ου και 18ου αιώνα κυρίως, των οποίων το περιεχόμενο είναι, κατά κύριο λόγο, θεολογικό και λειτουργικό, όπως και μουσικά χειρόγραφα παλαιάς γραφής. Να τονίσουμε εδώ πως κείμενα αρχαίων συγγραφέων σχεδόν δεν υπάρχουν!

Η προσφορά του Δημήτριου Ζ. Σοφιανού στην καταγραφή και έκδοση σημαντικού πλούτου της χειρόγραφης βυζαντινής και μεταβυζαντινής παράδοσης, που φυλάσσεται στις μονές, είναι ιδιαίτερα αξιόλογη. Ο Σοφιανός γεννήθηκε στον Πύργο της Τήνου το 1935 και πέθανε στην Αθήνα το 2008. Από το 1966 υπηρέτησε στο Κέντρο Έρευνας του Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού της Ακαδημίας Αθηνών και από τη θέση αυτή συνέβαλε τα μάλα για να υλοποιηθούν εκδόσεις καταλόγων χειρογράφων, όπως του Ν. Βέη, που προαναφέραμε. Επιστέγασμα της ενδελεχούς ενασχόλησής του είναι η έκδοση, σε συνεργασία με τον Φώτιο Αρ. Δημητρακόπουλο, *Τα Χειρόγραφα της Μονής Δουσίκου Αγίου Βησσαρίωνος. Κατάλογος Περιγραφικός* (Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών, 2004). Η Μονή βρίσκεται στην Πύλη των Τρικάλων και αποτελεί μία από τις σπουδαιότερες μητροπολιτικές μονές, η οποία κτίστηκε πάνω σε ερείπια παλαιότερης βυζαντινής μονής, γύρω στα μέσα του 16ου αιώνα. Ο μεγάλος χειρόγραφος πλούτος της, που αποκτήθηκε κατά την Τουρκοκρατία, βρίσκεται σήμερα στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας και αντιπροσωπεύει το πλουσιότερο σώμα κωδίκων από όσους περιήλθαν στην κατοχή της το 1882. Ωστόσο, παρέμειναν

ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΑΤΜΟΥ

Ι. ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΑ

υπό Ερας Βρανουση

ΕΘΝΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΕΡΕΥΝΩΝ

✠ ΜΟΝΟΚΕΥΡΜΕΓΤΕΠΑΝΣΤΡΕΛΟΓΕ.
 ΕΚΠΛΑΤΥΝΑΣ ΑΡΧΑΤΑΙΝΤΣ ΠΟΛΟΥ
 ΘΡΟΝΟΝΣΟΝ ΕΙΠΑΣ ΑΝΑΙΘΡΗΝΥΝΤΣ ΧΘΟΝ.
 ΟΙΚΟΣ ΣΟΣ ΟΥ ΤΟΣ ΑΛΛΟΣ ΩΣ ΠΟΛΟΣ ΠΕΛΑ
 ΑΙΑΓΓΕΛΩΝ ΑΝΘΩΜΕΝΥΠΟΥΡΕΣ ΝΑΥΝΩ
 ΙΣΩΣ ΑΕΚΑΤΩ ΠΑΡΑΤΩΝ ΑΖΥΓΕΩΝ
 ΟΛΟΣ ΓΡΑΝΩ ΚΑΙ ΚΑΤΣΠΑΝΤΩΣ ΠΕΛΑ
 ΕΦΟ ΑΡΠΙΝΡΩΘΕΣ ΩΣ ΣΟΛΟΜΩΣ ΠΟΘΩ
 ΙΣΧΥΙ ΠΑΣΗ ΚΑΤΕΚΑΛΥΝΑΘΕΣ
 ΕΝΠΟΙΚΙΛΩΣ ΧΗΜΑΤΙ ΜΟΡΦΑΙΣ ΑΙΩΝ
 ΡΩΜΑΛΕΩΣ ΚΑΤΕΤΕΙΧΙΣΑΘΕΝ
 ΟΘΕΝ ΦΕΡΩΣΟΙ ΧΑΡΜΟΝΙΚΩΣ ΚΑΤΕ
 ΜΗ ΠΥΡ ΑΜΑΛΑΥΝΕΣ ΚΑΤΕΡΓΑΤΣ
 ΟΡΜΟΝ ΓΑΛΗΝΟΝ ΑΝΔΑΞΟΝΩΛΓΕ
 ΝΙΚΗΤΙΚΟΝ ΟΠΛΙΣΜΑ ΩΝ ΑΠΠΑΛΩ
 ΑΥΞΗΣΟΝ ΑΥ ΤΩ ΤΣ ΦΟΒΟΣΟΝ ΔΕΚΡΑ
 ΧΡΟΝΙΣΟΝ ΑΩ ΤΟΝΣ ΑΝΟΡΘΩΝ ΤΣ ΚΑΔΑ
 ΟΩΓΡΕΞ ΤΑ ΒΡΑ ΒΕΙΔΗΣ ΝΙΚΗΣ
 ΣΟΣ ΟΙΚΟΣ ΟΝ ΤΩΣ ΧΡΗΜΑΤΣ ΗΤΑΝ ΤΑΝ ΑΞ:-

Επίγραμμα στην παραστάδα της κυρίας Πύλης της Μονής Δουσίκου αναφερόμενο στον Νεόφυτο Β' Λαρίσης, δεύτερο κτήτορα της μονής.

στη μονή 123 χειρόγραφα, ορισμένα από τα οποία διακρίνονται για την παλαιότητά τους.

Σημαντική είναι επίσης η συμβολή του Σοφιανού στην έκδοση: *Τα Εικονογραφημένα Χειρόγραφα των Μονών των Μετεώρων*, που συνέταξε σε συνεργασία με τον Γεώργιο Γαλάβαρη (πέθανε πριν ολοκληρωθεί το έργο) (2 τόμοι, Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών, 2007). Η εικονογράφηση των κωδικών περιορίζεται, με ελάχιστες εξαιρέσεις, σε επίτιτλα και πρωτογράμματα, ενώ σπάνια απεικονίζονται οι τέσσερις Ευαγγελιστές σε Ευαγγέλια. Ιδιαίτερα αξιόλογες είναι οι πλούσιες και καλά διατηρημένες, σταχώσεις.

Κ.Σ.

Κατάλογοι Εντύπων

ΣΕ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗ ΠΟΡΕΙΑ ΜΕ ΤΗ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ των μεταβυζαντινών χρόνων κινήθηκε και η ελληνική τυπογραφία, που από την πρώτη κιόλας δεκαετία του 16ου αιώνα έχει ως στόχο την έκδοση βιβλίων με σκοπό να διατηρήσει το Γένος την ελληνική του συνείδηση κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Το εκδοτικό πρόγραμμα των πρώτων ελληνικών τυπογραφείων, που λειτούργησαν στη Βενετία, περιλάμβανε βιβλία που θα ενδυνάμωναν την ενότητα του ελληνικού στοιχείου μέσα από τη γλώσσα, την αρχαία ελληνική γραμματεία και την ορθόδοξη πίστη.

Τα ελληνικά βιβλία που τυπώνονταν στη Βενετία αντιπροσωπεύουν τη συγγραφική δραστηριότητα και την ιδιωτική πρωτοβουλία των απανταχού Ελλήνων. Λόγου χάρη, φυλλάδια με δείγματα της Κρητικής Αναγέννησης, αλφαβητάρια για τις σχολικές ανάγκες διαφόρων υποβαθμισμένων περιοχών και, βέβαια, λειτουργικά βιβλία για κάθε εκκλησία και μοναστηριακό κέντρο.

Η αποτίμηση του συνολικού χαρακτήρα όλης αυτής της παραγωγής, όχι μόνο της Βενετίας, αλλά και της Ρώμης, της Βιέννης, της Λειψίας, της Βούδας και της Πέστης, της Κωνσταντινούπολης, του Ιάσιου κ.ά. δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί παρά μόνο με τη σύνταξη βιβλιογραφικών Καταλόγων. Την ανάγκη αυτή πρώτος διέγινωσε ο πρίγκηπας Γεώργιος Μαυροκορδά-

τος, που ανέθεσε στον Γάλλο Émile Legrand τη σύνταξη Καταλόγων (στη γαλλική γλώσσα), βιβλίων, που απευθύνονται μόνο στον ελληνικό κόσμο.

Ο πρώτος τόμος με τον τίτλο, *Bibliographie Hellénique, ou description raisonnée des ouvrages publiés en grec par de Grecs, aux XVe et XVIe siècles*, εκδόθηκε στο Παρίσι (Ernest Leroux, Editeur, 1885). Ο Legrand δεν ήταν πρωτοπόρος στη συλλογή και βιβλιογραφική ταξινόμηση της ελληνικής εκδοτικής παραγωγής, βασίστηκε σε προηγούμενες εργασίες του Κ.Ν. Σάθα (*Νεοελληνική Φιλολογία*) και του Γ.Ι. Ζαβίρα (*Ελληνικόν θέατρον*).

Μια καθοριστική τομή στην ελληνική βιβλιογραφία έγινε από τους Γεώργιο Γ. Λαδά και Αθανάσιο Δ. Χατζηδήμο, εκ των οποίων ο δεύτερος διέθετε πλουσιότατη συλλογή βιβλίων. Ο Λαδάς και ο Χατζηδήμος δεν περιορίστηκαν σε μια απλή βιβλιογραφική καταγραφή, αλλά επεσήμαναν και τα ιδιαίτερα γνωρίσματα κάθε έργου.

Οι δύο τόμοι που εξέδωσαν, συνεχίζουν το έργο του Legrand, δηλαδή την τελευταία δεκαετία του 18ου αιώνα. Ο πρώτος τόμος, *Ελληνική Βιβλιογραφία των ετών 1791-1795*, τυπώθηκε στην Αθήνα το 1970 και ο δεύτερος, που καλύπτει την περίοδο 1796-1799, στην Αθήνα και πάλι το 1973.

Η ελληνική βιβλιογραφία έλαβε ωστόσο άλλες διαστάσεις, από τότε που εκδόθηκε ο τόμος του Φίλιππου Η. Ηλιού, *Προσθήκες στην Ελληνική Βιβλιογραφία. Α, τα Βιβλιογραφικά Κατάλοιπα του Ε. Legrand και του Η. Pernot (1515-1799)* (Αθήνα, Νεοελληνικές Έρευνες, Διογένης, 1973). Ο Ηλιού διασταύρωσε τα τραβήγματα κάθε έκδοσης με πολλές άλλες σχετικές πληροφορίες και ειδήσεις, υφαίνοντας έτσι την εκδοτική διαδρομή κάθε έργου, που μας επιτρέπει να αποκτήσουμε εικόνα της δημοτικότητας κάθε έκδοσης. Έκτοτε, στο πνεύμα αυτό, συντάχθηκαν από διάφορους ιστορικούς και φιλόλογους «*Προσθήκες στην Ελληνική Βιβλιογραφία*», που δημοσιεύθηκαν σε περιοδικά, εμπλουτίζοντας τον εκδοτικό χάρτη του ελληνικού βιβλίου με απροσμέτρητα στοιχεία.

Ο κορμός της βιβλιογραφίας του Legrand, οι προσθήκες των Λαδά-Χατζηδήμου και Ηλιού, τα πλούσια νέα βιβλιογραφικά στοιχεία που έδωσαν οι έρευνες των Μ. Μανούσακα και Τρ. Σκλαβενίτη, εμπλούτισαν μεν αποφασιστικά την ελληνική βιβλιογραφία, αλλά «θόλωσαν» το τοπίο της συνολικής εικόνας της βιβλιοπαραγωγής. Το κενό αυτό ήρθε να καλύψει ο ακάματος Θωμάς Ι. Παπαδόπουλος, που εξέδωσε τον πρώτο τόμο: *Ελληνική Βιβλιογραφία (1466 c. - 1800)* (Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών, 1984), κα-

ταγράφοντας συνοπτικά και κατά αλφαβητική τάξη 6.146 εκδόσεις, που συμπληρώνονται από ένα δεύτερο τόμο, που κυκλοφόρησε και πάλι από την Ακαδημία Αθηνών, το 1986, με 1.076 νέες εκδόσεις.

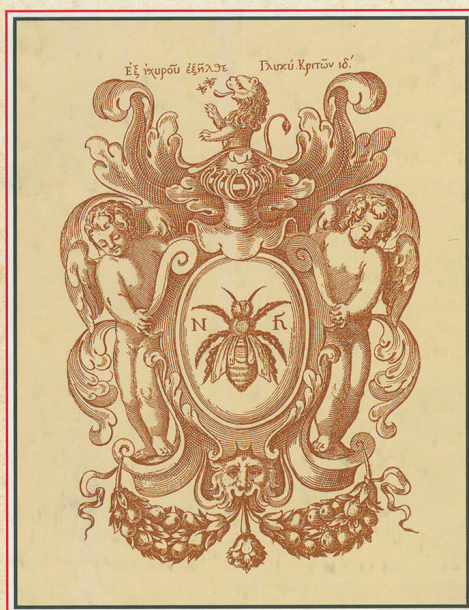
Στα έργα του Παπαδόπουλου να προσθέσουμε και την τρίτομη έκδοση: *Ιονική Βιβλιογραφία (Bibliographie Ioniennne), 16ος-19ος αιώνες: Ανακατάταξη-Προσθήκες-Βιβλιοθήκες* (Αθήνα, ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, 1996-2002), σημαντικότατο βιβλιογραφικό εργαλείο, όπου καταγράφονται βιβλία, αλλά και φυλλάδια και μονόφυλλα.

Το όραμα του Φίλιππου Ηλιού για την απόδοση ολοκληρωμένης εικόνας της παραγωγής του ελληνικού βιβλίου δεν περιορίστηκε ως τα τέλη του 18ου αιώνα. Αλλά έχοντας ως βάση μια πρώτη επιγραμματική βιβλιογράφηση των Δημήτριου Σ. Γκίνη και Βαλέριου Γ. Μέξα: *Ελληνική Βιβλιογραφία (1800-1863)*, που δημοσιεύθηκε στην Αθήνα από την Ακαδημία Αθηνών το 1939 και το 1941, ο Ηλιού επιδόθηκε σε έναν αγώνα, όχι μόνο για να εντοπίσει αβιβλιογράφητες εκδόσεις του 19ου αιώνα, αλλά και να εμπλουτίσει με σχόλια κάθε καταγραφή και να επισημάνει τους παράγοντες κάθε εκδοτικής δραστηριότητας. Πρόκειται για την *Ελληνική Βιβλιογραφία του 19ου Αιώνα, Βιβλία-Φυλλάδια*, τόμος πρώτος 1801-1818 (Αθήνα, Βιβλιογραφικό Εργαστήρι, Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο, 1997).

Ο δεύτερος τόμος της *Ελληνικής Βιβλιογραφίας* εκδόθηκε με την επιμέλεια της στενής συνεργάτιδας του Ηλιού, Πόπης Πολέμη, μετά τον θάνατό του (2004). Καλύπτει την περίοδο 1819-1832, βασίζεται στα κατάλοιπα του Φ. Ηλιού και υποστηρίχθηκε εκδοτικά από το Μουσείο Μπενάκη (Αθήνα 2011). Το πόσο μεγάλη σημασία έχουν τα βιβλιογραφικά αυτά έργα για την αυτογνωσία μας διαφαίνεται και από τους Πίνακες που συνοδεύουν την έκδοση, όπως αυτός που παραθέτει η Πόπη Πολέμη στο Εισαγωγικό της Σημείωμα: Πίνακας 4 [Η βιβλιογραφική παραγωγή (σε τόμους) κατά πόλεις (1821-1832), σ. ιζ']. Θα διαπιστώσει κανείς, λόγου χάρη, ότι στη Μάλτα τυπώνονται περισσότεροι τόμοι (239) από όσους στη Βενετία (179) και ότι στην Ύδρα λειτουργεί τυπογραφείο με παραγωγή 20 τόμων ετησίως!

Κ.Σ.

Πεντακόσια Χρόνια
ΕΝΤΥΠΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ
ΤΟΥ
ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ
(1499 - 1999)

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Κατάλογος Έκθεσης

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ. Το 1999 έκλεισαν πεντακόσια χρόνια συνεχούς παράδοσης της ελληνικής τυπογραφίας, από τότε δηλαδή που ιδρύθηκε στη Βενετία, το 1499, το πρώτο ελληνικής ιδιοκτησίας ελληνικό τυπογραφείο, των Κρητών Ζαχαρία Καλλιέργη και Νικολάου Βλαστού. Η Βουλή των Ελλήνων και ο τότε πρόεδρος Νικήτας Κακλαμάνης ενστερνίστηκαν την πρόταση να γιορταστεί η επέτειος αυτή με μια λαμπρή έκθεση στην Αίθουσα Βενιζέλου, συνοδευόμενη από έναν Κατάλογο, ανάλογο της επετείου: *Πεντακόσια Χρόνια Έντυπης Παράδοσης του Νέου Ελληνισμού (1499-1999)* (Κατάλογος Έκθεσης με την επιμέλεια του Κ. Σπ. Στάικου και Τρ. Ε. Σκλαβενίτη, Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα 2000).

Πρόκειται για έναν οδηγό της ελληνικής τυπογραφίας από τον 15ο ως τα τέλη του 20ού αιώνα, στον οποίο εκτίθενται όλες οι παράμετροι της εξάσκησης της ελληνικής τυπογραφίας στη Δύση και την Ανατολή, ως τα χρόνια της Επανάστασης. Αναφέρονται τα διάφορα κέντρα του ελληνικού βιβλίου, σημειώνονται οι πρωτεργάτες τους (εκδότες και τυπογράφοι) και σχολιάζονται αντιπροσωπευτικές εκδόσεις. Εξαίρεται η συμβολή της τυπογραφίας κατά την εποχή του Νεοελληνικού Διαφωτισμού και υπογραμμίζεται ο ρόλος της κατά την Επανάσταση του 1821. Ευρύτατα γίνεται λόγος και για τα τυπογραφεία που άρχισαν να στήνονται σε διάφορες περιοχές του Νέου Ελληνικού Κράτους και προσδιορίζεται η τεχνολογική εξέλιξη και οι εκδοτικοί οίκοι που πρωτοστάτησαν στην κυκλοφορία συλλογικών έργων, όπως Λεξικά και Εγκυκλοπαίδειες.

Ο Κατάλογος είναι συλλογικός και μεταξύ άλλων ανέλαβαν να συντάξουν άρθρα οι: Δημήτρης Παυλόπουλος, «Νέα Τεχνολογία, Παραδοσιακή Τυπογραφία: Ηλεκτρονική Επανάσταση» και η Έλλη Δρούλια-Μητράκου με τον Τρ. Ε. Σκλαβενίτη «Η Συμβολή της Τυπογραφίας στη Στήριξη της Επανάστασης το 1821».

Κ.Σ.